

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin koulutusohjelma

Anna Fält

NUKU KUULE!
KEHTOLAULUJA RADIOAALLOILLE

Opinnäytetyö
Syyskuu 2011

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Kehtolaulutraditiosta	7
2.1	Kehtolaulun määritelmä	7
2.2	Suomalainen kehtolauluperinne	8
2.3	Laulutekstit ja niiden temaattiset jaot.....	10
2.4	Melodinen aines ja soiva musiikki.....	12
2.5	Perinne tänään	14
3	Minä kehtolaulujen maailmassa.....	16
4	Nauhoitettavat Kappaleet	18
4.1	Tuuditan tulisoroista.....	18
4.2	Tuudin sua nukkumahan	19
4.3	Tuudin lasta nukkumahan.....	20
4.4	Anna olla.....	21
5	Studiassa	22
5.1	Jaettu asiantuntijuus.....	22
5.2	Ensimmäinen äänitys 9.5.2010	24
5.3	Toinen äänitys 17.5.2010	25
5.4	Kolmas äänitys 20.5.2010	26
5.5	Neljäs äänitys 22.5.2010	26
6	Miksaaminen Ja Jälkikäsitteily.....	28
7	Lopputulos	31
7.1	Epäonnistuminen?	31
7.2	Onnistuminen.....	33
7.3	Aika ja ajattomuus	34
	Lähteet	37

Liitteet

Liite 1

Äänilevy

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Syyskuu 2011
Musiikin koulutusohjelma

Länsikatu 15
80200 JOENSUU
p. (013) 260 6991

Anna Fält

Nuku kuule! - KEHTOLAULUJA RADIOAALLOILLE

Radio Oi fm

Tiivistelmä

Tämän toiminnallisen opinnäytetyöni aiheena olivat kehtolaulutraditio ja sen tuominen radioon. Toiminnallisen osuuden tarkoitus oli äänittää kehtolauluja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun studiolla ja valita niistä onnistuneimmat ja sopivimmat Radio Oi fm:n yösoittoon. Äänitykset tapahtuivat yhteistyössä viestinnän opiskelija Janne Ojajärven kanssa, joka valmistelee opinnäytetyötään akustisten soitinten äänittämisestä.

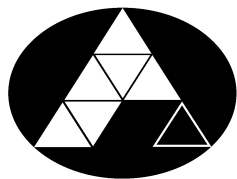
Tutkin vanhaa suomalaista tuutulauluperinnettä ja tutustuin sen melodiikkaan, estetiikkaan ja lainalaisuuksiin pystyäkseen käyttämään näitä pohjana luodessani omaa uutta musiikkia. Tutkin hiljaa ja rauhallisesti laulamisen ja ajattoman keskittymisen problematiikkaa tilanteessa, jossa tuudittaja ei laulakaan lapselle vaan tuntemattomalle radionkuuntelijalle. Tärkeänä tutkimuskysymyksenä oli oman tasapainon löytäminen rentoutumisen ja vaivattoman laulutavan sekä oikeanlaisen laulutekniikan välille.

Jonkinlaisia nukutuslauluja on todennäköisesti laulettu melkein yhtä kauan kuin on ollut ihmisiä. Itse valitsin henkilökohtaisen lähestymistavan kärsittyäni unettomuudesta ja mietittyäni minulle ominaista rauhattomuutta ja suorituskeskeisyyttä. Työni tarkoitus oli tuoda palanen vanhan perinteen rauhaa ja kiireettömyyttä modernia nuorisokanavaa kuunteleville. Työn tuloksena syntyi kolmen kappaleen levytys, joissa sekä toistin vanhaa kehtolauluperinnettä mahdollisimman tarkasti että käytin sitä inspiraationa omille uusille sävellyksille ja sovituksille. Levy soi Radio Oi fm:llä tammi-helmikuussa 2011.

Kieli
suomi

Sivuja 37
Liitteet 1
Liitesivumäärä

Asiasanat
kehtolaulu, tuutulaulu, arkaainen musiikki, kansanmusiikki

NORTH KARELIA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS
September 2011
Degree program in music
Länsikatu 15
FIN 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358-13-260 6991

Anna Fält

Sleep, listen you! – LULLABYES TO RADIO

Commisioned by Radio Oi fm

Abstract

The purpose of this thesis was to explore the Finnish lullaby tradition. The aim of the practical part of the thesis was to record my own lullabies at the studio of North Karelia University of Applied Sciences. The recording process was done together with an information technology student Janne Ojajärvi who is working on his thesis on the subject of recording acoustic instruments. The best and most suitable songs for radio were chosen for my own lullaby record which was played on radio channel Oi fm.

I studied the old Finnish lullaby tradition in order to use it as basis and inspiration when making my own compositions and arrangements. I examined the problem of singing quietly and the difficulty of timeless concentration in a situation where one is not singing to a child, but to an unknown radio listener. The important theme was finding my own balance between relaxed and effortless singing and the correct singing technique.

The tradition of singing someone to sleep is probably as old as humanity. I chose a personal approach to the subject after suffering from insomnia and thinking about anxiety and performance pressure in almost everything I do. In early times the conception of time and the sounds of everyday life were different. The purpose of my work was to bring a piece of that tradition to modern radio listeners. The result was a record of three songs in which I replicated the old tradition, and used it as inspiration for new compositions and arrangements of my own. The record was played on Radio Oi fm January – February 2011.

Language
Finnish

Pages 37
Appendices 1
Pages of Appendices

Lullabies, archaic music, folk music

1 Johdanto

Uni on välttämättömyys jokaiselle ihmiselle. Terveen aikuisen ihmisen unentarve on 7–9 tuntia vuorokaudessa, lapsen vielä enemmän (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri 2006). Riittävälle unelle ei kuitenkaan ole yksiselitteistä määritelmää (Hyvä terveys 2010.) Kärsittyäni itse unettomuudesta jouduin todella miettimään, mitä ihminen tarvitsee rauhoittuakseen ja nukahtaakseen. Normaalioloissa terveen aikuisen pitäisi nukahtaa nopeasti, noin kahdessakymmenessä minuutissa sänkyyn menosta (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri 2006). Jo ennen kuin aloin laulaa tuutulauluja ja sukeltaa syvemmälle niiden maailmaan, estetiikkaan ja perinteeseen, olin siis jo tutustunut henkilökohtaisesti nukahtamisen hetken ongelmiin.

Varsinainen idea omista tuutulauluistani yöradiossa syntyi kesällä 2009, kun luin Helsingin Sanomien artikkelin Oi fm:n tuottaja Tuomas Partasesta. Hän harmitteli radion yömusiikin vievän paljon turhaa työaika: Teosto-tiedot on pakko kirjata ylös jokaisesta soitetusta kappaleesta, joten hän oli luonut itse Teosto-vapaata yömusiikkia, jonka jätti soimaan yötuntien ajaksi. Päätin tarjota omaa musiikkiani hieman samaan tarkoitukseen: yöllä ennen ohjelman loppua soisi kehtolaulu, joka loisi ajattoman tunnelman, rauhoittaisi kuulijat nukkumaan, kenties helpottaisi tuottaja Partasen työtä. Vasta myöhemmin ymmärsin, kuinka olin jotenkin tarkoituksenmukaisesti astunut kehtolaulujen rentouttavaan maailmaan juuri kun tunnuin sitä itse tarvitsevan.

Erilaisia kehtolauluja on yhtä monta kuin laulajaakin, ja tämä on muutenkin kansanlaululle ja -musiikille ominaista. Vertauskohtana voisi käyttää esimerkiksi itkuvirsiä tai pitkiä eeppejä tarinoita: jokainen kertoo omalla tavallaan, tietenkään vakiintuneella tyyllillä, jossa on selkeitä lainalaisuuksia. Oman työni tarkoituksena on kaksituhattaluvun lapsena tutustua kehtolauluperinteeseen nimenomaan ajatuksena tuoda sitä sinne, missä nykyihminen kuuntelee musiikkia: radioon. Halusin laulaa sekä hyvin traditionaalista, arkaaista eli ikivanhaa, vähäsävelistä yksinlaulun perinnettä että hieman modernisoitua nykykansanmusiikkia.

Koetin löytää tyyllisiä lainalaisuuksia ja vakiintunutta estetiikkaa ja toistaa niitä niin tarkasti kuin suinkin pystyin sekä käyttää niitä pohjana uudelle. Työni tavoitteena on, että tällaista kokeilevaa nuorisoradiokanavaa kuuntelevatkin saisivat tuntumaa kansanmusiikin maailmaan.

Tarkoitukseni ei missään nimessä ole tehdä varsinaista musiikintutkimusta kehtolauluista, vaan tutustua lajiin sen verran, että voin käyttää tietojani viitekehystenä alkaessani luoda omaa uutta musiikkiani. Lisäksi on huomioitava, että kuten yleisessä puhekielessä, käytän sekä sanoja kehtolaulu että tuutulaulu, molemmat tarkoittavat kuitenkin tässä yhteydessä yhtä ja samaa asiaa. Minulla ei ollut varsinaista henkilökohtaista suhdetta tai syvempää aiempaa kokemusta kehtolaulujen perinteestä: minulle ei ole laulettu enkä itse ole niitä kenellekään laulanut. Näinhän asiat usein menevät, hypätään tuntemattomaan ja ollaan myöhemmin iloisia siitä, että tuli yritettyä ja uskallettua, kirjoittaa Anu Vehviläinen omasta tohtorintutkinnostaan hänelle uuden musiikkityylin parissa (Vehviläinen 2008, 5). Omaan harjoitteluuni ja laulamiseeni koetan myös hakea sellaisia puolia, joita uskon löytäväni parhaiten juuri tuutulauluista: rauhaa, hiljaisuutta ja jatkumoa, jolloin laulu vain kulkee ikään kuin omia uriaan ja voin vain ”antaa sen tulla”.

Päätös tehdä opinnäytetyönä äänite oli helppo ja luonnollinen, mutta studio-työskentelyyn tarvitsin apua. Tiesin pääsyt Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun harjoitusstudioihin olevan järjestettävissä, kunhan löytäisin sopivan äänittäjän. Viestinnän koulutusohjelman lehtori Juha Linna ehdotti yhteistyötä opinnäytetyötään akustisten soitinten äänittämisestä valmistelevan Janne Ojajärven kanssa. Näin tiesin saavani radiosoittoonkin toimivaa, ammattimaista studiomaateriaalia. Tarkoitus ei ollut, että itse oppisin käyttämään äänitysstudion laitteita, vain perehtyä studiotyöskentelyyn käytännössä ja saada kokemusta. Äänitys- ja studiopuolen jätin kokonaan äänittäjänä toimivan Jannen asiantuntijuuden huomaan, laulaminen ja kappaleiden valmistaminen olivat minun päätyöni.

2 Kehtolaulutraditiosta

2.1 Kehtolaulun määritelmä

Lyhyesti kehtolaulun (englanniksi *lullaby*, ruotsiksi *vaggvisa*, ranskaksi *berceuse*) voisi määritellä lauluksi, jonka tarkoitus on nukuttaa. Käyttötarkoitukseen käy oikeastaan mikä tahansa musiikki: joku voi nukkua hevirockin, toinen ooppera-aarian säveliin. Ramstenin (1980, 108) määritelmän mukaan kehtolaulut ovat lauluja, joita äidit, mummot ja muutkin käyttivät useissa sukupolvissa lähes joka kodissa saadakseen lapset rauhoittumaan, nukahtamaan tai viihdyttääkseen heitä. Yhteistä tuutulauluille ympäri maailmaa on pehmeä laulutapa, pieni sävelskaala sekä motiivien ja fraasien toisto (Ling & Ternhag 1996, 65).

Kehtolauluissa kuuluu ikaikaisen musiikkikulttuurin yksinkertaisuus ja koruttomuus. Kuka tahansa ihminen, pieni lapsi tai aikuinen, tarvitsee nukahtaakseen tietenkin rauhoittumista. Erityisesti esitystapa tekee kehtolaulusta kehtolaulun, laulajan täytyy esittää kappale ”kehtolaulumaisesti”, rauhoittavalla ja unettavalla äänellä, jopa monotonisesti. (Kaasinen 2008, 51.) Ainakin Skandinaviassa myös kaikenlaiset pienet tutut melodianpätkät, joita on laulettu muunkin työn lomassa, ovat usein toimineet tuudituksina. Nukutuksen yhteydessä on rallateltu muun muassa paimentyössä laulettuja paimenlauluja (*vallvisor tai valllåtar*) tai tanssileikkeihin kuuluvia tanssilauluja. (Ling 1978, 38.) On siis vaikeaa antaa tarkkaa määritelmää laajasta perinteestä, joka sisältää paljon sekä sanallista että musiikillista improvisaatiota jokaisen erilaisen nukuttajan mukaan.

Musiikin syntyteoriaksi on esitetty muun muassa tuutulauluteoriaa, jonka mukaan kaikki musiikki on syntynyt äitien hyräilystä lapsilleen. Erkki Ala-Könnin mukaan kaikki kansanmusiikki on lähtöisin työlauluista, jollaisina kehtolauluja voidaan pitää. (Kansanmusiikki-instituutti 1994.) Sari Kaasinen kirjoittaa: ”Se tunne, joka ohjasi minua lapseni kanssa oli hyvin vahva, jopa primitiivinen. Kokemukseni kautta voin hyvin yhtyä ajatukseen siitä, että kehtolaulu olisi yksi ensimmäisistä musiikin muodoista.” (Kaasinen 2008, 31.)

Tuutulaulut ovat aina olleet aikansa käyttömusiikkia: olipa laulamassa äiti tuhat vuotta sitten tai minä nyt 2000-luvulla, tarkoitus on aina ollut sama, jonkun rauhoittaminen uneen. Nukuttamista, viihdyttämistä tai rauhoittamista voisi pitää jonkinlaisena työnä.

2.2 Suomalainen kehtolauluperinne

Suomessa kehtolaulun yleisyydestä on todisteena noin 10 00 perinnearkistoihin tallennettua erilaista kehtolaulua. Kehtolauluja on laulettu kaikkialla Suomessa. (Kaasinen 2008, 29.) Kaikenlaiset lapsen rauhoitus- ja nukutuslaulut ovat ilmiönä maailmanlaajuinen, ja jonkinlaisessa muodossa lienevät yhtä vanhoja kuin ihmisen olemassa olo (Ternhag & Lunberg 1996, 65). Itse tutkin työssäni nimenomaan Suomeen syntynyttä kehtolaulukulttuuria. Olen tietoisesti rajannut pois niin sanotun maailmanmusiikin ja perehtynyt suomalais-ugrilaiseen traditioon, rajaten pois esimerkiksi saamelaisalueiden joikuperinteen. Seuraavissa kappaleissa kerron pääpiirteitä suomalaisen kehtolaulun tyyli- ja melodiikasta. Itse sana kehtolaulu on alun perin ollut käytössä taidemusiikin alueella (Kansanmusiikki-instituutti 1994). Tahdoin rajata työstäni pois nimenomaan taidemusiikin ja kevyen musiikin. Musiikinhistoriassa on sävelletty lukemattomia teoksia nimillä Tuutulaulu, Kehtolaulu tai Lullaby myös Suomessa, mutta ne eivät ole minulle ajankohtaisia tätä työtä tehdessä.

Keskityn kehtolaulujen tutkiskelussa vanhaa kalevalaista runomittaa noudattaviin lauluihin. Samanlainen laulutapa vallitsi läntisten itämerensuomalaisten keskuudessa: suomalaisten lisäksi siis virolaisten, vatjalaisten, inkeröiden ja karjalaisten (Laitinen 2006, 15). Kalevalaisissa runolauluissa pohjana toimii runomitta, jonka runosäkeessä on neljä runojalkaa, joista jokainen jakaantuu nousuun ja laskuun. Sanan pitkä pääpainollinen tavu sijoittuu runojalan nousuun ja lyhyt pääpainollinen tavu laskuun. Suurin osa kalevalamittaisista säkeistä on kahdeksantavuisia. Runomitta jakautuu tasa- ja murrelmasäkeisiin. Normaalissäkeessä runo- ja sanapaino osuvat kohdakkain, kun taas murrelmasäkeessä runo- ja sanapaino eriävät, josta esimerkkinä: tie tä | jä i | än i | kui nen | (Apo & Kinnunen 1998, lisäkilan 26 mukaan).

Kalevalaisen runouden tärkeimmät runousopilliset eli poeettiset tyylipiirteet ovat kalevalamitta, alkusointu eli *alliteraatio* ja kerto eli *parallelismi* (Iisakkila 2007, 26). Runolaulukulttuuri eli pisimpään Suomessa juuri kehtolauluissa, joista jotkut on tunnettu lähes kaikkialla maassa aina viime sotiin saakka (Asplund & Forstadius 1989, 10). Suomalaisen kansanlaulun 1600-luvulla alkanut murros rikkoi vanhan kalevalamittaisen runokielen, jolla oli vuosisatoja laulettu hyvin erilaisia lauluja rituaali-, työ- ja leikkilauluista häälauluihin. Se merkitsi uudenlaisen laulumuodon ja useiden metrinen mallien ja erilaisten sävelmien yleistymistä runolaulujen rinnalle. (Asplund 2006, 144.) Tämä murros tapahtui eri puolilla maata eri tavoin mutta alkoi ilmeisesti jo 1500-luvulla Turun seudulla, missä vieraskielisen kulttuurin paine oli voimakkainta (Asplund 2006, 118). Vielä tänäkin päivänä varmasti moni suomalainen osaisi kuitenkin ulkomuistista hyräillä pätkän ”Tulin pitkin Turun teitä, hämäläisen härkäteitä”. Tässä lauseessa kuuluu juuri tärkeät tyylipiirteet alkusointu sekä kerto. Tuutulauluja voisi siis pitää todella tärkeänä osana perinteen jatkuvuutta ja sen suurena säilyttäjänä. Moni voi hyräillä lapselleen kalevalaista runomittaa nykyäänkin edes tiedostamatta asiaan.

Ydinainesta kehtolauluperinteessä on selkeästi ihmisen lähiympäristöön ja luontoon kuuluva kuvasto. Tähän voi varmasti samaistua vielä tänäkin päivänä, vaikka suhteemme luontoon onkin erilainen ja kaukaisempi kuin agraariyhteiskunnan aikaan. Perinne on säilyttänyt tutut kehtolauluteemat, vaikka ne eivät enää olekaan arkipäiväämme. Myös kalevalaisen perinteen murrosvaiheessa, kun muu elämä on jo ollut kaukaista vanhasta runolaulukuvastosta, on kehtolaulujen maailma voinut olla vielä arkipäivää, eri tavalla kuin vaikka varhaiset eepiset sankaritarinat.

Kehtolauluissa on käytetty rinnan vanhan runomitan ja lukuisien uusien runomittojen laulutapojen säe- ja säkeistömalleja tilanteesta ja sävelmästä riippuen (Asplund 2006, 119). Niiden melodioiden, tekstien ja rytmikan moninaisuus kuvastaa siis muutenkin suomalaisen kansanlaulun maailmaa sen siirtyessä asteittain kalevalamittaisesta perinteestä useisiin modernimpiin laulutapoihin.

2.3 Laulutekstit ja niiden temaattiset jaot

Lapsen uneen tuudittaminen tuntuu luoneen paljon kauneinta suomalaista runo-lyriikkaa. Lapsen rauhoittaminen ja viihdyttäminen oli luonnollisesti kehtolaulujen päätarkoitus, mutta samalla ne antoivat tuudittajallekin mahdollisuuden hetken lepoon työnteosta. Laulaja sai lisäksi purkaa omia ajatuksiaan. Usein tuutulaululle otettu aika on ollut päivän ainoa hetki olla yksin ja rauhassa, ja siihen on tiivistynyt kaikki: itsetutkiskelu ja tunteiden sekamelska.

Perinteiset suomalaiset tuutulaulut voidaan jakaa temaattisesti kahteen eri ryhmään: tuuditukseen ja keinutusfantasioihin (Kansanmusiikki-instituutti 1994). Tuuditusten ainoa päämäärä on lapsen nukuttaminen: tuudittaja hyräilee melodioita ja tuuditussanoja tai laulaa unesta. Keinutusfantasiat taas voidaan vielä jakaa Sari Kaasisen jaottelun tavoin toivomuksiin, uhkauksiin ja surulauluihin. (Kaasinen 2008, 23.)

Kehtolaulun aloitussanoina voidaan käyttää esimerkiksi nukutussanoja kuten *aa tuuti, uinu, nuku nuku ja uuvu* (Kaasinen 2008, 65). Tärkeää on huomata, ettei kaikissa kehtolauluissa tietenkään ole ollut laululyriikkaa lainkaan, on myös hyräilty ilman varsinaisia sanoja. Lapsesta on käytetty symbolisia hellittelynimiä: tuomenkukka, kullannuppu, marjalintu, allinlapsi, linnunpoika, pikkarainen, armahainen, palleroinen, nurmilintu ja nurmennukka, sydänkäpy, sokeripala... Yhdestä samasta suojärveläisestä runolaulutekstistä on eritelty jopa 15 erilaista hellittelynimeä lapselle (Kaasinen 2008, 65). Yleisesti tunnettu ”tupakkirulla” viittaa kapaloituun lapseen: valkoiseen käärröön, josta pää pilkistää (Helsingin Sanomat 2010, D7).

Kehtolaululyriikassa uni on usein personoitu ihmishahmoksi, joka on useimmiten miehinen. Tällainen hahmo on keskeinen kaikkialla maassa. (Asplund, Forsadius, 1989, 33.) On käytetty nimityksiä kuten sukupuolineutraalit *Uni, Torkku, Ukku, Uno, Niukku* tai *Nukku*, miehiset *Uni-ukko, Unen-poika, Nukko-Matti, Uni-Matti*, tai harvinaiset *Uunilan ämmä, Unentyttönen ja Unetar*. Tämä hahmo on tullut uunin päältä tai porstuasta, uksen eli oven suusta tai tuutunut lapsen unenrekeen, kätkyeen tai jopa Tuonelaan.

Joskus on tarvittu unihöyhen jolla sivellään, tai vaikkapa kurikka, jolla lyödään lasta otsaan. Tällainen personoiminen liittyy tapaan antaa konkreettiset nimet abstrakteille ilmiöille, kuten kuolema Surmana ja sairauden aiheuttaja paikasta toiseen liikkuvana tautina. (Kansanmusiikki-instituutti 1994.) Tämä kaikki kuulostaa hieman raadolliselta, mutta yksi kehtolaulujen tärkeä tarkoitus on ollut opettaa elinyhteisön normeja laulun muodossa (Ternhag, Lunberg 1996, 41).

Entisaikaan pahat henget ovat olleet ihmisten mielessä todellinen uhka, ja pelko paholaisen voimasta on ollut läsnä jokapäiväisessä elämässä. Pakanallisuus ja kristinusko ovat hallinneet ihmisten elämää, ja ne ovat mukana myös kehtolaulujen sanoituksissa. ”Nuku nuku nurmilintu” viittaa lapsen kuolemaan ja muissakin tuudituksissa viitataan manalaan ja tuonelaan. Lauletaan siitä, kuinka siellä lapsen olisi hyvä olla. Usein on toivottu lapsen kuolemaa ennemmin kuin jäämistä tähän maailmaan raskaine töineen ja huolineen. Toisaalta on elätelty toiveita lapsesta pappina tai lukkarina, ”kirkonkirjankantajana”, hyvässä ammatissa ja elämässä. (Asplund & Forstadius 1989, 45.)

Äidin ja vastasyntyneen suhde ei siis ole ollut erityisen romanttinen, pikemminkin hyvin käytännöllinen. Vai olisiko niin, ettei äiti alkuun uskaltanut tai halunnut kiintyä lapseen tämän menettämisen pelossa? Toisaalta myös väsynyt äiti tai tuudittaja on saattanut päästää suustaan sanoja, joita ei varsinaisesti toivo todeksi, hän vain purkaa väsymystään lapseen ja laulamiseen. Surulauluissa ja uhkalauluissa kiteytyy usein ajan raskas elämä, äidin huoli, ja varmasti myös oma unenpuute. Usein lasta on myös nukuttanut joku muu kuin oma äiti: huuto-laistytöt, vanhempi sisarus tai lapsenlikka. Näillä nuorilla on varmasti turhautuneisuus ottanut usein vallan. Nykyään tällaiset kuolema-aiheiset laulut tuntuvat julmilta mutta toisaalta tuohon aikaan lapsikuolleisuuskin oli aivan toista luokkaa ja kuolema tutumpi asia, joka nähtiin läheltä.

Toivomuslauluissa on usein luonnollisesti toivottu poikaa, uutta isäntää: pojalle on laulettu suurin odotuksin, tytölle realistisesti kasvattaen häntä nöyräksi. Tytären tuleva ”miehelään” lähtö rinnastetaan kuolemaan. Lapsesta toivotaan tulevaisuudenturvaa, tyttö on turva vain appivanhemmille anoppilassa.

Tyttö ei juurikaan voinut vaikuttaa omaan elämäänsä toisin kuin poika, hänen onnensa tai onnettomuutensa oli sidoksissa melko paljon aviomiehen valintaan. Yleisenä toivomuksena näyttikin olevan, että lapsi saisi paremman elämän kuin vanhempansa. (Asplund & Forstadius 1989, 22.)

Usein on myös laulettu soutamisesta: tässä lienee vertauksena liike hurstipussissa tai kehdoissa. Kehtolauluista onkin käytetty myös nimityksiä soutu-, ja souvatuslaulut, liekki-, heija-, tuutu-, ja kätkytlaulut, nukkulaulu, paupaulaulu; tuutuvirsi ja univirsi. Kätkyt, vaku, komsio, kietka, vipukätkyt, hurstipussi – kaikki ovat kehdon nimityksiä, suomalaisia murre sanoja, jotka tarkoittavat pienen sylilapsen nukkumapaikkaa. (Kansanmusiikki-instituutti 1994.)

Suomalaisten tuutulaulujen temaattiset juuret ulottuvat tiettävästi ainakin keskiajan Eurooppaan, aikakauteen karkeasti 500-luvun alusta 1400-luvulle asti. Tähän viittaavat sen aikaiset katolisesta kirkosta muistuttavat teemat kuten Jeesuksesta ja Mariasta laulaminen. (Asplund 2006, 118.)

2.4 Melodinen aines ja soiva musiikki

Koko pohjoismainen kehtolauluperinne on hyvin yhdenmukainen ja kansanomaiset kehtolaulut ovat yhtenäinen genre (Ramsten 1980, 108). Kuitenkin Suomessa tuutulaulujen melodinen ja rytmisen aines on kirjavaa ja monimuotoista ja sävelmistössä on lukuisia melodiavariantteja. Kuten muullakin kansanmusiikilla ja suusta suuhun opitulla perinteellä, muuntelulla on tärkeä merkitys. Lisäksi sävelmistöön saatiin vaikutteita muualta jo ilmeisesti varhain (Asplund 2006, 121).

Suuri osa melodioista on lyhyitä nelisäkeisiä mollipentakordeja eli viisisävelikköjä, ulottuen perussävelen alajohtosäveleen tai alakvartiin. Varsinkin runosävelmiin perustuvat laulut ovat sävelläajuudeltaan suppeita, muut melodiat liikkuvat kyllä laajoillakin skaaloilla.

Suuret intervallihypyt ovat luonnollisesti harvinaisia. (Kansanmusiikki-instituutti 1994.) Tämä onkin hyvin loogista: jos tarkoitus on rauhoittaa ja nukuttaa, tulee melodisen aineksenkin olla staattista ja monotonista. Olennaisinta oli kuitenkin melodian rauhallinen ja tasainen pulssi, joka oli sidoksissa tuodittajan keinuttavaa liikkeeseen esimerkiksi sylissä, kätkyessä tai kehossa (Asplund 2006, 121).

Suomessa tavallisimpia melodioita ovat olleet joko vanhalla kalevalaisella runomitalla tai Kalevalan mittaa uudemmissa metrisillä mitoilla laulettu laulut, tai näiden kahden sekoitukset (Kaasinen 2009). Niin sanottu ”kalevalainen sävelmä” tunnetaan ehkä parhaiten. Tällainen sävelmä, jonka perusyksikkö on niin sanottu nelipolvinen trokeesäe eli tasasäe, (tuutin/lasta/tuoma/riksi) on säilynyt parhaiten juuri kehtolauluissa. Vanhin suomalainen kehtolaulun sävelmämuis-tiinpano vuodelta 1802 on juuri kyseisellä melodialla laulettu, vaikkakin tuolloin traditio oli saanut jo runsaasti vaikutteita ulkomailta. Esimerkkinä uudemmasta riimillisestä ja riimillisyyttä tavoittelevasta laulusta ovat monet toisinnot *Tuu Tuu Tupakkarulla* -lauluista. Runomitan asteittainen häviäminen ja riimin omaksumi-nen saivat myös aikaan vanhoissa runolauluissa tuntematonta säkeistöisyyttä, ja nelisäkeistöisyys alkoi vahvistua. (Asplund 2006, 121.)

Kehtolauluissa on paljon niin sanottuja ”vaeltavia melodioita”, joiden juuret ulot-tuvat pitkälle eurooppalaiseen perinteeseen, aina keskiajalle saakka (Ramsten 1980, 108). Tällainen on *La folia* -melodia joka tunnetaan myös nimellä *Folies D’Espange*, ja joka oli tunnettu Etelä-, ja Keski-Euroopassa jo 1500- ja 1600 – luvuilla (Asplund 2006, 121). Sen skandinaavinen muunnos tunnetaan niin sa-nottuna *Fiskeskär*-melodiana, joka on saanut nimensä sekä Ruotsissa että ruotsinsuomalaisilla alueilla tunnetun kehtolaulun *Ro, ro till Fiskeskär* mukaan (Asplund 2006, 121). Samat juuret löytyvät myös Suomen *Tuu tuu tupakkarulla* -laulusta. Pohjalla on yksinkertainen *La Folia* -melodia, 8-tahtinen melodis-harmoninen *ostinato* eli toistettava lyhyt kuvio, jota on sittemmin varioitu paljon niin kevyessä kuin taidemusiikissa, jazzissa sekä kansanlauluissa (Jerskild & Ramsten 2008, 9 –11).

Kehtolaulut muuntuvat laulajan kykyjen ja tarpeen mukaan (Kansanmusiikki-instituutti 1994). Mira Koivulahti muistelee kehtolaulututkimuksessaan vanhan tätinsä tokaisseen: ”Laulettiin sitä, mitä osattiin” (Koivulahti 2009, 1). Kulttuuriset erot heijastuvat siis kehtolauluissa voimakkaasti. Ramstenin (1980, 108) mukaan tuutulauluperinteen säilymisen syynä voikin olla juuri se, että näiden laulujen on täytynyt aina mukautua tiettyyn funktioon, ja ne ovat muuttuneet lukuisiksi paikallisiksi ja persoonallisiksi variaatioiksi.

2.5 Perinne tänään

Kehtolaulut ovat hyvin feminiininen genre (Ling & Ternhag 1996, 65). Vanhassa suomalaisessa yhteiskunnassa isät ja miehet ovat viettäneet aikaansa töissä ulkona ja poissa ja kotoa, naiset ovat eläneet paljon keskenään. Koko agraariyhteiskunta on ollut hyvin selkeästi jaettu kahden sukupuolen omiin maailmiin. Lastenhoito on ollut naisten maailma.

Tämän päivän tuutulaulut eroavat siis väistämättä ikivanhasta perinteestä jo tapa- ja elinkulttuurimme erojen takia. Tiiviit perheyhteisöt, joissa monta sukupolvea asuu saman katon alla, ovat länsimaissa historiaa. Äidit käyvät töissä melkein samalla tavalla kuin isätkin. Kiinteät välit perinteensäilyttäjiin ovat katkenneet, ja lapsia nukuttavat yhä useammin palkatut lastenhoitajat. Enää ei ole kehdon tai kätkyen heiluvaa liikettä rytmittämässä vaan lapset nukkuvat vauvansängyissä. Nykyaikamme myy lifestyle- ja relax-levyjä sekä rentoutus-DVD:itä. Ehkä meillä ei vain ole aikaa istua laulamassa sängyn vieressä tarvittaessa jopa tuntikausia? Perinnemusiikin aikakäsitys on erilainen, tuolloin korvamme eivät olleet vielä totutetut kolmen minuutin radiokappaleisiin. Tämä tekee juuri kehtolaulutradition tuomisen radioon kiinnostavaksi. Pitäisivätkö kuulijat minun laulujani yksitoikkoina, tylsinä tai liian pitkinä? Vaikka meidän ajasamme ja yhteiskunnassamme kehtolauluja ei voi sanoa käyttömusiikiksi, on niissä kuitenkin aina jokin asia, johon tarttua ja joka sykähdyttää. Tämä perinne on muuttunut radikaalisti ja pienentynyt, mutta ei kuollut. Yhä voisi sanoa että ”Ne luovat miltei paikallaan seisovan maiseman menneisyydestä” (Ternhag & Lundberg 1996, 65).

Suurin osa nykyään kuulemastamme musiikista elää lyhyen aikaa: radiohitit unohtuvat usein parissa viikossa. Jerskild ja Ramsten vertasivat La Folia –melodiaa *Ukko Nooan*, jota lähes jokainen ruotsalaislapsi on tapailut jollain soittimella (Jerskild & Ramsten 2008, 11). Samalla tavalla Suomessa *Ukko Nooa* ja *Tuu tuu tupakkarulla* ovat eläneet kulkeuduttuaan Euroopasta useiden musiikkitraditioiden ja monien satojen vuosien takaa. Tällaiseen historian siipien havinaan sisältyy jotain uskomattoman kaunista, jota toivoin voivani osaltani jakaa radion kuuntelijoille.

Usein kehtolaulutraditio katsotaan olevan nimenomaan äidin ja lapsen välinen asia. Tosin perinteen kantajana on myös ollut usea muu lapselle turvallinen aikuinen: lastenhoitaja, mummo, imettäjä tai vastaava. Kuitenkin katson, että tuutulaulun laulajan ja nukutettavan suhteen ei tarvitse edes olla läheinen: tätä haluan tutkia opinnäytetyössäni laulaessani radionkuuntelijoiden tuntemattomille kasvottomille ja korville. Toinen näkökulmani on itselleen laulaminen: rauhoittuminen arkaaisen alkumusiikin pariin. Koetan löytää sen erilaisen aikakäsityksen ja näennäisestä yksinkertaisuudesta nauttimisen, miettiä, millaista olisi laulaa ilman kellonajan miettimistä. Haluan uppoutua toiston ja hienovaraisen muuntelun musiikkimaailmaan jossa esiäitini ovat laulaneet. Yritykseni on olla itselleni äiti tai turva: luoda melodioilla, äänellä ja sanoilla itselleni lämpöinen unihuopa, omin käsin, ajatuksin ja äänihuulin.

3 Minä kehtolaulujen maailmassa

Opiskeltuani kansanmusiikkia ja keskittytyäni hyvin paljon arkaaisen musiikin ikivanhaan ja vähäsäveliseen perinteeseen tahdoin vielä mennä siihen syvemmälle. Halusin edistää omia laulajan ja lauluntekijäntaitojani vuorostaan juuri tuutulauluperinteen parissa. Aiemmin opiskeluissani olen perehtynyt moniin muihin arkaasiin laulutyyliin, kuten kalevalamittaisen runolaulun pitkiin, ker-toviin, eepsiin tarinoihin, nyt tuntui luonnolliselta siirtyä seuraavaan.

Varmasti suurimpana haasteena itselleni pidän rauhaa, hiljaisuutta, näennäistä ajattelemattomuutta ja yksinkertaisuutta, jatkumoa, jossa voin vain päästää lau-lun suustani ilman varsinaista ”äänen tuottamista”. Olen suorittajapersoonana, ja kehtolauluja ja hiljentymistä ei voi suorittaa. Studiotyöskentelyssä osasin jo etu-käteen odottaa varmaa ongelmaa: kuinka laulaa rentoutuneesti ja päästä tun-nelmaan äänityshetkellä? Kuinka luoda ajaton, herkkä tunnelma kun tietää te-kevänsä tärkeää koulutyötä? Tärkeää soittotutkintoa, konserttia tai kilpailuoh-jelmaa soittaessa täytyy yrittää soittaa vain itselleen, tietäen ettei halua miellyt-tää jokaista lautakunnan jäsentä (Vehviläinen 2004, 14). Samalla tavalla kuin yleisön tai lautakunnan, raadin, tuomariston, minkä vain ihmisryhmän koettaa unohtaa, tulee studiossa koettaa unohtaa äänittäjä ja ympäröivä tila, laulaa vain itselleen. Itsensä täytyy toisaalta myös unohtaa ja luottaa itse kappaleeseen, olla itse vain sen välittäjä.

Laulaminen lähenee taiji-liikuntaa jossa liike virtaa lihaksesta toiseen, sitä ei suoriteta. On opittava kuuntelemaan itseänsä tässä ja nyt. On harjoiteltava keskittyneesti kuuntelemaan omaa kehoaan. Ei panna ta-pahtumaan vaan annetaan tapahtua (Roivainen 2004, 75.)

Olen opiskellut laulua yhteensä noin seitsemän vuotta, ensin pop/jazz-laulua kolme vuotta konservatoriossa, sitten kansanlaulua nykyisessä ammattikorkea-koulutuksessani. Olen valmistumassa pian laulopedagogiksi, mutta painin jat-kuvasti samojen ongelmien, oman äänen riittämättömyyden, laulun ja äänen suorittamisen ja varsinainen painamisen ja puristamisen kanssa. Laulaminen on lihastoimintaa, jonka pitäisi rasittaa mahdollisimman vähän (Roivainen 2004, 28).

Olen hakenut kauan helppoa ja vaivatonta laulutapaa ja selvästikin jotenkin intuitiivisesti päätenyt kehtolaulujen maailmaan, jossa hiljaa ja vaivattomasti laulaminen on normi. Kuten laulopedagogi Raija Roivainen kirjoittaa: Kaikenlainen liika yrittäminen tuottaa vain sitä epätydyttävämmän tuloksen mitä enemmän yrittää (Roivainen 2004, 26).

Minua kiinnostaa Erkki Ala-Könnin ajatus tuutulauluista työlauluina (Kansanmusiikki-instituutti 1994), ajatus laulamisesta, jolla on selkeä, konkreettinen tavoite ja tarkoitus. Kuitenkaan en laula lapselle, enkä oikeastaan ajattele nukuttavani jotakuta laulaessani kehtolauluja, lähinnä laulan omista lähtökodistani: rauhoitan itseäni. Tästä varmasti osin lähti idea oman tuutulaulun tekemiseen. Halusin tehdä itselleni ”mantran”, jonkinlaisen iltalaulun jolla antaa itselleen lupa vain olla ja levätä.

Rauhoittuminen on välttämättömyys ennen kuin ihminen voi nukahtaa. Hieman samoin voisi sanoa laulamisesta: mitä laulaja tarvitsee tuottaakseen haluttua ääntä on rentoutuminen. Rauhoittuminen alkaa äärimmäisestä yksinkertaisuudesta, kun ei tarvitse tehdä eikä suorittaa mitään, kun pelkkä oleminen riittää, voi rauhoittua. Laulajan on keskityttävä vain lauluun (Roivainen 2004, 23). Laulajana olen tottunut esiintymään ja tulkitsemaan, kehtolaulujen parissa nämä seikat jäävät luonnostaan pois. Lisäksi laulaminen on mitä suurimmissa määrin lihastyötä (Roivainen 2004, 19) ja fyysisesti raskasta, laulaja on jatkuvassa riskipaineessa rentouden ja lihastyön välissä. Vaakakupeissa painavat nämä molemmat tärkeät asiat, ja avainsana onkin juuri tasapaino näiden kahden välillä.

Yksi opinnäytetyön näkökulmani on myös itse uuden tuutulaulun luominen alusta asti itse: Mitä kaipaa rauhoittava, suorastaan nukuttava laulu? Mihin täytyy kiinnittää huomiota sitä luodessa? Hanna Järven opinnäytetyötä lukiessani silmiini sattui lause ”Taiteen tehtävä ei ole viihdyttää, vaan herättää sielussa levottomuutta” (Järvi 2010, Salmenhaaran 1976, 152 mukaan). Pohdin, olenko aina aiemmin koettanut tehdä musiikkia herättämään suuria tunteita ja levottomuutta. Vastasin itselleni kyllä ja päätin koettaa tehdä täysin päinvastoin. Nyt minun taiteeni tehtävä olisi herättää levollisuutta.

4 Nauhoitettavat kappaleet

4.1 *Tuuditan tulisoroista*

Kappaleen *Tuuditan tulisoroista* sovitus on itse asiassa kahden tuutulaulun yhdistelmä, ja molemmat kappaleet ovat kulkeneet mukani jo useita vuosia. Laulu-osio, traditionaali kehtolaulu nimeltä *Tuuditan tulisoroista*, on minulle tuttu ala-asteelta, jolloin silloinen musiikinopettajani pyysi minua ja toista tyttöä esittämään tämän kaksiaänisen laulusovituksen koulun juhlassa. Pianokappale taas on nimeltään *Liisan kehtolaulu*, ja minulle tuttu jo vuodesta 2004 lähtien sivuainepianotunneiltani. Sisällytin tämän kappaleista tekemäni sovituksen loppuyö-levylle ja loppukonserttiini vuonna 2006 valmistuessani muusikoksi. Sovitus ei ole juurikaan muuttunut noista vuosista, tärkeä ero on vain se, että tuolloin soittimena oli kannel ja nyt tahdoin soittaa itse. Tätä pianolla esitettävää versiota olen soitellut yksin aiemmin omaksi ilokseni, nyt sen oli aika päästä levylle.

Koska kappaleet esitettäisiin radiossa, halusin nauhoituksiini mukaan myös yhden omaa tyyliäni hieman sovinnaisemman sovituksen. Piano-lauluyhdistelmä on jokaiselle radiota kuunnelleelle ja populaarimusiikin parissa eläneelle tuttu ja turvallinen. Ajattelin pelkän säestyksettömän yksinlaulun käyvän raskaaksi korville, jotka eivät ole sellaiseen tottuneet. Oifm on pieni musiikin alakulttuurien kanava, jonka kuulijoista varmaan suurin osa on juuri popmusiikin keskellä kasvaneita nuoria jotka ovat tottuneet aivan eri estetiikkaan. Tahdoin säilyttää kehtolauluperinteen yksinkertaisuuden, toiston, ja pitkän jatkuvan linjan, kuitenkin yhdistäen siihen jotain moderneja elementtejä kuten melko uuden tasavireisen instrumentin, konserttipianon.

4.2 *Tuudin sua nukkumahan*

Levylläni on kaksi kappaletta, jotka perustuvat samaan runolaulutekstiin. Lyrriikat ovat oma yhdistelmäni runoista jotka on kerätty Uusikirkolta ja Viipurin maa-laiskunnasta vuosina 1907 ja 1890 (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2011).

Syksyllä 2009 kun aloin ideoida opinnäytetyötäni, aloin etsiä erilaisia tuutulau-lusäkeitä ja kerätä talteen mieluisia. Lähteenäni oli Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Suomen Kansan Vanhat Runot -teossarjan sähköinen tietokanta. Laule-lin valitsemiani tekstejä vapaasti eri melodioilla, sekä tutuilla että hetkessä kek-sityillä.

Tuudin sua nukkumahan alkuperä on hyvin pragmaattinen. Istuin illalla ennen nukkumaanmenoa huoneeni lattialle, otin kanteleen käteeni ja aloin hyräillä it-selleni tuutulaulua. Sävel syntyi lähinnä kanteleeni sen hetkisestä kummallisesta virityksestä, en enää edes muista, miksi se oli niin viritetty. Äänitän usein im-provisaatioitani ja yleensä kuuntelen tuotoksen heti, niin myös tällä kertaa. Kuunnellessani meinasin nukahtaa, jolloin totesin tehneeni varmasti jotain oi-kein. Päätin heti, että kappale äänitetään myös opinnäytetyölevylleni. Ne lyhyet pätkät, joita sillä hetkellä muistin ulkoa pitkästä runolaulu-tekstistä, päättyivät lopulliselle versiolle. Toistelen samoja runosäkeitä uudestaan ja uudestaan, kuin hokien mantraa.

Laulu *Tuudin sua nukkumahan* on myös yksi levyn harvoista kappaleista, jota olin ennen studiota varsinaisesti harjoitellut. Olin esittänyt sen konsertissa noin viikkoa ennen nauhoitusta ja tietysti laulanut sen myös läpimenoissa ja kenraa-liharjoituksessa. Tavallaan tämä oli myös suuri haaste: kappale alkoi tietyllä tavalla kangistua tuttuun kaavaan, jota en ollut suunnitellut mutta jota huoma-sin toistavani. Mietin paljon toiston ajatusta kehtolauluissa: lauloivatko nukutta-jat entisaikaankin samaa laulua joka muotoutui johonkin tiettyyn toistuvaan muotoon? Onko vain turvallisempaa laulaa sama laulu jotakuinkin samalla ta-valla? Jos lähtee aivan uusille urille, on suuri riski lähteä huonoon suuntaan, eikä kappaleesta tulekaan hyvä.

Tällöin myös menettää mahdollisuuden saada aikaan hiomaton timantti joka syntyy vahingossa, hetkessä. Samoja asioita mietin toki kaikkien laulujen kanssa, joita laulan pitkän ajan kuluessa uudestaan ja uudestaan. Onko hyvä että kappale ajautuu tiettyihin tuttuihin uriin vai haluanko säilyttää tietyn tuoreuden, ikään kuin löytäisin sanat joka kerta laulaessani uudestaan? Yksiselitteistä vastausta ei ole vielä löytynyt. Jälleen kerran vastaus löytyy mielestäni tasapainosta, molempia vaihtoehtoja tarvitaan. Hankaluus piilee oikean balanssin löytämisessä.

4.3 *Tuudin lasta nukkumahan*

Tuudin lasta nukkumahan syntyi improvisoimalla, olin kerännyt runolaulutekstejä, levitin tulostetut paperit eteeni ja aloin laulaa. Väliin tuli hyräilyä niin spontaanisti, että päätin pitää sen lopullisessa levytysversiossakin ikään kuin välisoittona, ja melodiankin vaihdoin alunperin kappaleen keskellä vain sattumalta. Koko laulu oli ennen studioon menoa kuin palapeli runosäkeitä ja ajatonta hyräilyä, sellaisena tahdoin sen pitää. Halusin ehdottomasti levyllä yhden hyvin perinteisen, kalevalaisen runolauluperinteen juuria kunnioittavan kehtolaulun. Vaatimuksissani oli perinteisen kuuloinen melodia, ei instrumentteja eikä minkäänlaisia sovitustideoita tai modernin musiikkikulttuurin värittämiä esteettisiä näkemysiksiä. Olisi vain yksinkertainen melodia ja sanat joita laulaja tämän melodian kanssa tuo esille. Runolauluissa löydän usein niin sanotun luottamuksen lauluun: kappale itsessään kantaa, minun ei tarvitse yrittää mitään erikoista. Minun tarvitsee vain luottaa, että kappale riittää ja minä sen esittäjänä olen riittävä. Koska olen laulanut runolauluja melko paljon ja koen ne itselleni hyvin läheiseksi, oli tämän kappaleen laulaminen hyvin helppoa. Jollain tavalla tähän sisältyi kaikkein vähiten tarpeita, vaatimuksia ja välttämättömyyksiä, oli helppo tuudittautua ajatukseen, ettei minun tarvitse todellakaan tehdä mitään erityistä tai erikoista, vain laulaa rauhallisesti ja antaa runon viedä. ”Luottamus lauluun” on jotenkin runolaulun sielu, sen yksinkertainen estetiikka ja minimalismi vaativat laulajalta oikeastaan vähän, oikeastaan kaiken: vain täydellistä omistautumista. Itselleni on lohdullista ja helpottavaa unohtaa itseni esittäjänä ja tulkitsijana ja uppoutua vain ikiaikaiseen traditioon.

Tietyllä tavalla juuri runoon ja lyriikoihin syventyminen on studiossa vaikeaa, mutta se antaa myös hienon pakoreitin pois jännittävästä tilanteesta. Voin karata laulun maailmaan eikä minun tarvitse miettiä mikrofoneja, äänimiehen katsetta tai omaa itseäni ja ääntäni. Laulaminen on äärimmäistä eskapismia, siksi sitä rakastan, ja samanlaisen turvapaikan se on antanut myös tuudittajille kaikkina aikoina.

4.4 *Anna olla*

Opinnäytetyöni aiheen selkeytyessä tiesin heti tahtovani tehdä myös oman tuutulaulun. Halusin luoda täysin uuden kehtolaulukappaleen omista lähtökohdistani: mikä ovat minun suhteeni uneen, nukahtamiseen ja unilauluihin. Kärsin ajoittain unettomuudesta, joten melko pian kävi selväksi että kappale kertoisi syystä miksi en mielestäni saa unta. Uskon saman syyn olevan suuri globaali ongelma: liika ajatuksenvirta ja murehtiminen silloin kun pitäisi rauhoittua ja hiljentyä vain olemaan.

Kappale kulki melkein koko matkansa ensimmäisiin äänityksiin asti vain työnimellä *Annan Tuutulaulu*. Tiesin kuitenkin etten pidä tuota nimeä sen lopullisena nimenä vaan se nimeää ikään kuin itse itsensä jossain vaiheessa. Näin kävikin kappaleen ensimmäisen nauhoittamisen jälkeen. Ironista, kuinka käsken lyriikoissa ”Joskus pitää päästää irti/Anna mennä, Anna olla” ja juuri tämän kappaleen ensimmäinen studioversio oli kaamea yliyrittämisen ylistys. Minulla oli niin suuri tarve saada asiani kuulluksi, että huusin ja suoritin sanoja jotka tulee kuisata. Opin läksyni, kappale sai siitä nimensäkin: *Anna olla*.

5 Studioissa

5.1 Jaettu asiantuntijuus

Olen ennenkin työskennellyt studioissa ja äänittänyt, mutta säestyksettömän soololaulun ja oman soolomateriaalin äänittäminen on aina oma lukunsa. Akustiikka ja oikeanlaisen tilantunnun saaminen on erittäin tärkeää. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun pienessä Orvokki-studioissa ei juurikaan ole huoneakustiikkaa. Tarkoitus studioissa onkin äänittää vain raakaa ääntä ja käsitellä se jälkeenpäin mieleiseksi lisäämällä sopivasti esimerkiksi kaikua. Tämä jälkikäsitely oli juuri tärkeä asia Jannen asiantuntijuudessa: minun ääneni tulisi nauhalle sellaisena kuin se äänitetään, ja Janne osaisi myöhemmin lisätä siihen sopivasti toivomaani tilantuntua, lämpöä ja kaikua. Normaali musiikkiäänitettä kuunteleva ihminen ei varmasti ajattele, kuinka viimeistely levyllä kuultava ääni on. Niin sanotulla ”raakaäänellä” tarkoitan lauluääntä, joka tallentuu studioissa juuri sellaisena kun se kyseisessä kaiuttomassa tilassa tulee, se ei kuullosta lainkaan samalta kuin ostetulla levyllä.

Äänittäessä studioissa ollaan ikävä kyllä paljon tilan armoilla. Jokainen tila soi eri tavalla, lisäksi esimerkiksi tilan lämpö ja kosteusarvot vaikuttavat lopputulokseen (Kähkönen 2010). Olisin voinut halutessani hankkiutua äänityslaitteiden kanssa johonkin tilaan jonka akustiikan olisin katsonut optimaaliseksi, mutten nähnyt sen olevan tarpeellista. Ennen kaikkea Jannelle oli helpompi työskennellä tutussa ympäristössä. Kehtolauluja on laulettu pienissä tuvissa, makuuhuoneissa, saunamökeissä, joten tärkeintä oli että laulu tulisi kuulijaa lähelle. Luotin Janneen jälkimiksausuuden suhteen. Olen kerran aikaisemmin tehnyt yhteistyötä nimenomaan Jannen kanssa ja samassa koulumme harjoitusstudioissa. Laulun äänityksessä on tärkeää kuulla laulajaa ensin livenä (Kähkönen 2010) ja Jannelle ääneni on onneksi entuudestaan tuttu.

Jaettu asiantuntijuus on tiedon jakamista ja hajauttamista (Collin, Korhonen, Penttinen & Vakiala 2003). Janne hallitsee studiotyöskentelyn teknisen puolen ja minä laulamisen. Toisaalta jaamme tietoa musiikista ja taiteen tekemisestä, studiotyöskentelystä ja äänittämisestä, mutta on selvää kumpi tietää enemmän laulamisesta, kumpi äänittämisestä. Jokainen ryhmän jäsen toimii oman osaamisensa asiantuntijana (Collin, Korhonen, Penttinen & Vakiala 2003). Molemmat olemme opintojemme loppuvaiheessa ja siis jonkinlaisia asiantuntijoita aloillamme. Janne tarvitsee jonkun tuottamaan äänen jonka hän äänittää, minä tarvitsen jonkun äänittämään tuottamani äänen, tarvitsimme molemmat toisiamme opinnäytetöidemme valmistukseen.

Useat kokemukseni studiotyöskentelystä ovat olleet kullanarvoisia, mutta harvemmin olen saanut äänittää nimenomaan soolomateriaalia. Nyt koulun puitteissa oli hienoa päästä keskittymään nimenomaan yksinlauluun ja omaan ääneen ja sen mahdollisuuksiin äänitystilanteessa. Ennen kaikkea tässä projektissa pääsin aivan erilaisiin tuloksiin kuin mitä olisin yksin saanut aikaiseksi.

On suuri ero työskennellä itsenäisesti ja opiskelutoverin sosiaalisen tuen ja asiantuntijuuden avulla. Yhteistoiminnallisen oppimisen ja jaetun asiantuntijuuden tavoitteena on kannustaa yhdessä oppimisen toimintakulttuuriin ja tiedon jakamiseen (Collin, Korhonen, Penttinen & Vakiala 2003). Meille kehittyi niin sanottu ”positiivinen riippuvuus”. Yhteistoiminnallisessa oppimisessa positiivisella riippuvuudella tarkoitetaan sitä, että pienryhmän jäsenet tuntevat olevansa ”samassa veneessä”. Ryhmällä on yhteinen tavoite, jota kukaan ei voi saavuttaa yksin. Jos joku ryhmän jäsen ei saavuttanut yhteistä tavoitetta, ei ryhmäkään ole sitä saavuttanut. (Collin, Korhonen, Penttinen & Vakiala 2003.)

5.2 Ensimmäinen äänitys 9.5.2010

Sovimme projektin äänitysajankohdaksi toukokuun ja varasimme kalentereihimme jokusen tapaamiskerran. Katsoisimme aluksi, kuinka nopealta työskentely vaikuttaa ja montako tuntia tarvitsemme. Tapasimme Joensuun Tiedepuistolla ja minä tein hieman äänenavausta ja tunnustelin paikkaa kun Janne asenteli mikrofoneja. Tilanteet olivat hyvin helppoja ja rentoja, oli erittäin hyvä asia, että tunsimme toisemme ennestään. Säestyksetön yksinlaulu tuntui helpoilta ja luontevimmalta aloitukselta studiotyöskentelyyn. Pystyin keskittymään vain siihen minkä parhaiten osaan. Ensimmäisen tapaamisen tarkoitus oli äänittää molemmat kaksi säestyksetöntä laulua: *Annan tuutulaulu* -työnimellä kulkeva oma kappaleeni sekä traditionaali *Tuudin lasta nukkumahan*. Kuitenkin ajattelin heti aluksi, että tämä on vasta ensimmäinen kertamme ja otot voi ottaa uudestaan myöhemminkin. Emme laskeneet tunteja tai päiviä vaan pidimme kalentereissa avoimia aikoja useammille kerroille.

Molemmista kappaleista otettiin vain jokunen otto, ja parissa tunnissa oli saatu nauhoitukset joihin olin tyytyväinen. Janne lupasi lähettää ne minulle sähköpostiini, ja kuuntelisin ne myöhemmin uudestaan kun korvani olivat saaneet vähän levätä ja pystyisin suhteutumaan niihin objektiivisemmin. Yksi studiossa laulamisen ehdottomasti hankalimpia puolia on itselleen, omalle äänelleen ja liiankin tutuille kappaleille kuuroutuminen.

Kun laulaa saman kappaleen kymmenen kertaa peräkkäin, tulee olo ettei sitä enää osaa kuunnella, siitä ei enää saa mitään irti. Olen vuosien kuluessa huomannut, että silloin on parasta jättää asia, ottaa etäisyyttä ja palata kappaleen pariin myöhemmin.

5.3 Toinen äänitys 17.5.2010

Emme olleetkaan enää Orvokki-studion pienessä kopissa, vaan tulimme äänittämään Cadimedia studioon, koska siellä oli akustinen piano. Heti instrumentin eteen päästyäni huomasin vireen olevan todella huono, ja ilmoitin Jannelle etten voi äänittää levylleni näin epävireistä soitinta. Janne pahoitteli ja sanoi virittäjän käyneen vasta samana keväänä. Päätimme jäädä kuitenkin nauhoittamaan, kun kerran olimme paikalle tulleet ja ajan varanneet. Olisi hyvää harjoitusta nauhoittaa jonkinlainen demo-versio, jota voisi kuunnella ja miettiä mitä korjauksia haluaa tehdä.

Piano-raita meni nauhalle toisella otolla ja siirryin laulamaan vokaaliosuudet Cadimedian isomman studion puolelle, jonne Janne oli rakentanut minulle ”majan”: äänieristetyn vaahtomuovirakennelman, jonka lämpöisen syliin pääsin piiloutumaan laulamaan. Jälleen kerran kävi selväksi, kuinka suuri merkitys on yksityisyydellä ja omalla rauhalla studiossa: vain se tietoisuus, ettei kukaan näe minua, helpotti suunnattomasti. Pystyin ilmehtimään ja elehtimään juuri niinkuin halusin ja pehmeät muoviseinät vartioivat laulusuoritustani. Oloni oli turvallinen. Lisäksi ajattelin koko ajan huolettomasti, että äänitämme vain demo-versiota joka tulee pelkästään minun ja Jannen käyttöön, minulla oli ”lupa laulaa huonosti”. Myöhemmin kuunnellessani nauhoituksia olin haltioitunut siitä kuinka helpolta ja vaivattomalta kaikki kuulosti, ei täydelliseltä, ei tekniseltä suvereenilta suoritukselta, muttei myöskään suorittamiselta. Roivaisen (2004, 19) sanoin: Lihas toimii parhaiten kun se on vapaa kaikista ylimääräisistä tekemisistä, jännitteistä ja asennoista joita ylläpidetään.

5.4 Kolmas äänitys 20.5.2010

Edellisellä viikolla olin esittänyt kappaletta *Tuudin sua nukkumahan* konserttisarjassamme Kansanmusiikkia Pakkahuoneella, joten olin saanut hyvää harjoitusta. Menin alun perin hyvin luottavaisin mielin studioon, eikä ottoja tarvinnutkaan ottaa monta. Ainoa pienesti häiritsevä asia oli, että olin tottunut soittamaan kannelta risti-istunnassa lattialla ja nyt Janne oli asettanut paikalleni penkin ja asentanut mikrofonit tuolla korkeudelle. En viitsinyt valittaa noin pienestä asiasta vaan päätin sopeutua tilanteeseen. Näin jälkikäteen mietin, olisiko lopputuloksessa ollut eroa jos olisin soittanut ja laulanut sen samasta tutusta asennosta. Epäilen, ettei eroa kylläkään olisi kuullut. Olen tottunut harjoittelemaan enimmäkseen istuma-asennossa, joten myös studiossa oli itsestään selvää istua. Varsinkin Tuuti lasta nukkumahan -raidan kohdalla pääsin yllättävän helposti tilaan, jossa pystyin istumaan rennosti ja tuijottamaan eteeni ajatellen nukkuvaa henkilöä jolle laulan. Kannelta soittaessa se ei onnistunutkaan niin helposti: nyt piti katsoa soittimen kieliä ja omia sormia, keskittyä muuhun kuin lauluun. Kuitenkin oli selvää, ettei instrumenttia äänitetä erikseen, olin myös konserteissa soittanut yhtä aikaa ja se oli tuttua. Olin myös hyvin tietoinen siitä, että soitan vain paria kieltä, kappaletta oli juuri niin yksinkertainen kuin halusin sen olevan. Se ei tarvinnut enempää.

5.5 Neljäs äänitys 22.5.2010

Kuunneltuani ensimmäiset nauhoituksemme olin todella pettynyt: olin tehnyt juuri ne samat virheet ja maneerit joita pelkäsinkin. En laulanut vaan suoritin, yritin liikaa. Raidat kuulostivat juuri siltä, mitä olin koettanut niin kovasti välttää: väkinäiseltä. Ehkä yleisin syy kaikkien äänitysten katkaisemiseen oli minun liika ajatteluni. Vähän väliä keskeytin laulamisen ja sanoin ajattelevani liikaa, koetin tyhjentää pääni ja toistella itselleni, ettei minun tarvitse yrittää, vain laulaa. Sitteen aloitimme uudestaan, milloin onnistuen paremmin, milloin huonommin. Selvästi suurimman taistelun kävin laulutekniikan miettimisen kanssa: koetin tietoisesti unohtaa sen ja samalla kuitenkin laulaa teknisesti oikein.

En enää oikein tiennyt, milloin laulan oikein ja milloin väärin. Ja mitä ovat oikein ja väärin? Pitääkö nauhoitukseni kuulostaa hyvältä, teknisesti taitavalta laululta vai kauniilta musiikilta? Nyt vastaus tuntuu itsestään selvältä, mutta siitä mikrofonin edessä ajatellessa vokaalien sointivärejä, äänensijoitusta tai tukea oheneäänessä, olin välillä täysin hukassa. Tämä ei suinkaan ole vain tämän äänitteen tai studiossa laulamisen vaikeus, vaan ylipäätään laulamisen vaikeus. Se on asia, jonka kanssa olen tasapainoillut koko opiskeluni ajan ja tulen vielä taistelemaan, kenties lopun ikääni. Suorittaminen ja tekniikka lyövät aina kättä laulamiseni kanssa. Hetkittäin oli ensimmäisissäkin äänityksissä tuntunut, että laulu sujuu hyvin omalla painollaan. Välillä taas unohdin laulun ja aloin ajatella itseäni, ääntäni ja kritisoida lauluani, sen kuulin nyt myöhemmin. Aloitimme siis alusta ja minun täytyi jälleen koettaa tyhjentää pääni, unohtaa itseni ja tilanne jossa olin ja luottaa vain lauluun. *Tuuti lasta nukkumahan* -kappaleen kanssa se tuntui helpommalta, ikivanhaan perinteeseen tuntuu turvalliselta luottaa, se on elänyt minua ennenkin ja minä olen vain välittäjä. Tuohon ajatukseen on hyvä uppoutua, ei tarvitse kysyä itseltään jatkuvasti, riitänkö minä, kappale itsessään riittää kyllä.

Viimeisellä kerralla oli tarkoitus myös ottaa uusi otto *Tuuditan tulisoiroista* -raidasta mutta päädyimmekin säilyttämään ensimmäisen version. Kuunneltuani vaivattomasti ja herkkyydellä laulamani ja soittamani version tahdoin säilyttää sen. Arvelin alkavani yrittää liikaa jos alkaisimme kaiken alusta, tässä versiosahan oli jo kaikki mitä kappaleelta halusin: rauha, yksinkertaisuus, helppous, sielukkuus. Epävireinen piano olikin pieni taiteellinen lisämauste ja vain lisäsi kappaleen sympaattisuutta.

6 Miksaaminen ja jälkikäsitteily

Syksyllä 2010 lähdin vaihto-oppilaaksi, joten Janne teki jälkikäsitteilyjä yksin ja lähetti minulle ehdotuksia sähköisessä muodossa. Hän latasi uudet miksausukset Drop Box -nimiselle Internet-sivulle, jolta minä pystyin kuuntelemaan kappaleen ja kommentoimaan sähköpostilla. Ensimmäiset miksausukset venyivät pitkälle syksyyn molempien elämätilanteen muutoksen takia: minä olin muuttanut Ruotsiin, Janne Helsinkiin työharjoitteluun. Kesän olimme molemmat pitäneet lomaa opinnäytetöistämme ja keskittyneet muihin musiikkiprojekteihimme. Nyt siis tuntui, että nämä kappaleet ja niiden äänitykset olivat sopivan kaukana, niihin pystyi suhtautumaan tietynlaisella tuoreudella ja avoimuudella.

Ensimmäiset versiot ensimmäisistä kappaleista saapuivat 6. syyskuuta, yli kolme kuukautta äänitysten jälkeen. Loput kaksi tulivat seuraavana päivänä. Jannen sanoin ne olivat ”välimiksejä”, eli studiossa heti äänityksen jälkeen hieman käsiteltyjä melkein raakaversioita. Lähetin Jannelle toivomuksia äänimaailmoista joita kohti haluaisin hänen menevän. Pyysin että *Tuudin lasta nukkumahan* olisi mahdollisimman autenttinen, siinä tulisi olla luonnollinen huonekaiku, kuin joku todella laulaisi nukutettavan henkilön sängyn vieressä. Jotain kaikua tarvittaisiin hävittämään liika ”studion tuntu” mutta halusin kappaleen olevan hyvin arkinen ja luonnollinen. *Tuuditan tulisoroista* tarvitsisi paljon kaikua, varsinkin taustalla kuuluvat kuiskaukseni, niiden täytyisi kuulua hyvin kaukaa. Ne olivat vain taustalla, eivätkä saisi nousta laulun ylitse. Hyräilyt toivoin panoroitavan molemmin puolin kuulijaa eri kaiuttimiin, toinen ääni tulisi lähemmäksi toista korvaa, hieman kuin hyräilijöitä olisi kaksi. *Tuudin sua nukkumahan* alkoi kanteleella ja soitin kuulosti todella metalliselta ja karkealta, siihen toivoin siis todella paljon kaikua ja jotain pehmennystä.

Seuraavat versiot saapuivat 5. lokakuuta, ja minulla oli enää kaksi korjausehdotusta, nämäkin hyvin pieniä yksityiskohtia. *Tuudin sua nukkumahan* -kappaleen aivan ensimmäinen kanteleen sointu tuli hieman liian kovalla.

Mielestäni tuutulaulun ideaan ei sopinut lainkaan, että kappale alkaa yllättävällä, kovalla metallikielten soinnun äänellä. Kyse oli siis vain äänenvoimakkuuden säätämisestä ensimmäisten kahden sekunnin ajan, muuten kaiku ja muu äänimaailma toimivat. Lisäksi epäröin yhä *Tuuditan tulisoroista* -kappaleen kanssa. Lainausta viestistäni 17. lokakuuta:

jos saisi ne kuiskaukset ihan "kaikuina kauas", sanoista ei tarttis saada selvää ja ajatus oli ikäänkuin kuuntelija vähän pinnistelisi että "Kuuluuko siellä takana jotain kuiskauksia, en oo ihan varma..."

Tällaisilla hyvin abstrakteilla ja puhekielimäisillä ohjeilla koetin saada ilmi, kuinka itse kuulin laulut ja mikä oli ollut sisäinen äänimaailmani noita laulaessa. Minulla ei ole toimivaa, ammattimaista sanastoa tällaisen studiotyöskentelyn asiantuntijuuteen. Jälleen kerran helpotti suuresti, että tunnemme Jannen kanssa toisemme. Tiesin, että voimme vaihtaa ideoita ja lähettää yhä uusia ja uusia versioita, ja lopulta saisimme tuloksen joka miellyttäisi molempia. Ikävä kyllä, tässä vaiheessa radiokanava Oifm ja tuottaja Tuomas Partanen olivat jo kiireisenä odottamassa valmista materiaalia. Minun täytyi siis koettaa kiirehtiä Jannea, joka teki ympäriryöreitä päiviä työharjoittelupaikassaan. Osakseni koitui siis kokea jatkuvaa huonoa omaatuntoa. En kuitenkaan ollut valmis tyytymään nopeisiin ratkaisuihin ja hyväksymään mitä tahansa versioita, kyse oli minun taiteellisesta työstäni.

Lokakuun 24. päivä saapuivat jälleen uudet versiot ja vastasin Jannelle niiden "Lähentelevän täydellisyyttä". Ainoa pieni pyyntö oli saada edellisen version liian kovalla olleet kuiskaukset hieman kovemmalle, nyt ne olivat lähes kadonneet. Nyt olimme niin loppusuoralla ja hienosäädössä, että jokainen nappulan vääntö vaikutti korvissani lopputulokseen valtavasti. Aloin miettiä, olenko se vaikea taiteilija, joka vaatii mahdottomuuksia, ensin pyytää hiljentämään jotain ja sitten laittamaan lujemmalle. Jokunen päivä myöhemmin ymmärsin puhuneeni volyymista, muttei siitä ollut kyse: kuiskaukset olivat vain kaikuna liian kaukana, jossain taustahuminana niin että ne hävisivät kappaleen muiden ääni-

en taakse. Pyysin Jannea vähentämään niiden kaikua, että ne saisi hieman luonnollisemmiksi ja kuulijaa lähemmäksi.

Marraskuun 9. päivä, noin viisi kuukautta äänitysten jälkeen sain viimeisen kappaleen lopullisen version johon olin tyytyväinen. Nyt opinnäytetyöhöni oli neljä valmista kappaletta ja kehtolaululevy oli valmis. Muusikko Kie Von Hertenin sanoin: ”Luovat hetket prosessissa ovat pienen pieniä; loppu on puurtamista” (Gramexpress 2010, 9).

7 Lopputulos

7.1 Epäonnistuminen?

Suunnitelmani mukaan olin äänittänyt neljä kappaletta kehtolauluja, mutta jotain lopulliselta opinnäytetyölevyltä jäi myös puuttumaan: oma mantrani, itselleni hyräilty iltalaulu. Olin äänittänyt kappaleen *Anna olla*, mutta hylännyt heti ensimmäisen jälkikäsitellyn version kuultuani sen syksyllä. Aika teki tehtävänsä tämän kappaleen kohdalla: otettuani siihen etäisyyttä kuulin selvästi juuri ne virheet, joita olin pelännyt tekeväni. Päätin ettei kappale voi päätyä levylleni. Olin epäonnistunut: tulkinta oli väkinäistä, yritin liikaa ja kappale kuulosti epäaidolta. Siinä lauloi tyttö, joka koetti suggestoida itseään heittäytymään ja rentoutumaan, mutta teki juuri päinvastoin. Studiolla kuunnellessa oli vielä lopputulos tyydyttänyt. Kuitenkin nyt, usean kuukauden tauon jälkeen, kuulin laulun eri korvin. Epäilin ensin olevani liian itsekriittinen, mutta muiden raitojen kohdalla olin tyytyväinen, joten annoin itselleni luvan luovuttaa tuon yhden laulun suhteen. Minulla oli monta onnistunutta raitaa, joilla lauloin vapautuneesti ja kauniisti, herkästi ja soivasti. Niitä käyttäisin opinnäytetyöhöni, josta tahdoin olla ylpeä. Nyt asiaa ajateltuani olen tyytyväinen ratkaisuun, koska tein juuri sen, mitä kappaleessa itseltäni rukoilen: Anna olla. Joskus pitää päästää irti. En jäänyt roikkumaan epäonnistumisen tunteeseen, vaan tukeuduin onnistumisen tunteeseen kaikkien muiden asioiden kohdalla. Tämä oli myös alkuperäinen syyimme äänittää usea raita: olin jo etukäteen miettinyt, että olisi mahdotonta olla tyytyväinen jokaiseen kappaleeseen. Nyt minulla oli vaihtoehtoja, joista valita mieluisimmat. Onnistumisprosentti oli erinomainen, kun neljästä raidasta kolme olivat eivät vain tyydyttäviä, vaan jopa hyviä.

Kysyin itseltäni ennen kuin aloin valmistella opinnäytetyökappaleitani, mitä tarvitsee rentouttava, suorastaan nukuttava laulu. Koetin luoda itselleni rauhoittavan mantran, ja nyt huomaan tehneeni suuren virheen koettaessani luoda sen pakolla. Minulla oli niin suuri tarve saada itselleni tuo laulu, että loin kappaleen, joka huomaamattaan ylisti juuri pakkoja ja jännitystä.

Muut levyn laulut, jotka syntyivät kuin itsestään, ovat nyt minulle, ja toivottavasti tulevaisuudessa muillekin, noita mantroja. Kehtolauluille ominaiset pieni sävelskaala- ja intervallihypyt sekä rauhallinen, tasainen rytmi löytyivät jokaisesta kappaleesta, mutta vain kolmessa sisäistin tradition syvimmän olemuksen, sen rauhallisuuden ja pakottomuuden.

Totta kai pieniä virheitä löytyy joka raidalta, mutta en usko täydellisyyteen. En usko, että voisin äänittää kappaleen, jossa en kuulisi yhtään virhettä. Kysymys on enemmän siitä, kuinka merkittävä osa tuo pieni tai suurempi virhe on kokonaisuudessa. *Tuuditan tulisoroista* -raitaa äänittäessä kuului pianosta kummallinen paukahdus, elävä materiaali sattui päästämään äänen juuri äänityksen kesettyä yhden minuutin ja neljäkymmentä sekuntia. Lisäksi toinen pieni naksahdus kuuluu heti toisen sekunnin kohdalla ja välisoitossa vielä kolmas. Myös pianonsoittoni voi olla alan asiantuntijan korvissa todella amatöörimäistä, mutta tarkoitukseni ei ollutkaan luoda mestarimaista pianoteosta. Annan itselleni armollisesti anteeksi jokaisen pienen virheen ja varsinaiset koskettimen ohilyönit. En ole pianisti enkä koeta sellainen ollakaan, piano on kappaleessa vain yksi elementti ja kaikki muut, laulu, teksti, rauha, maaginen tunnelma, ne toimivat juuri niin kuin halusin.

Olen musiikin, sovittamisen ja säveltämisen suhteen minimalisti. Moni varmasti pitäisi kappaleitani liiallisen yksinkertaisina, mutta heille vastaan, etteivät he ymmärrä minun estetiikkaani tai musiikkityylin vaatimuksia. *Tuudin sua nukkumahan* -kappaleessa soitan vain paria kantelee kieltä, ja se riittää. Minulle se riittää tuomaan ilmi mitä haluan sanoa. Välillä itseäni ärsyttää äänenväri ja nasaali sointi samalla raidalla, mutta tiedän suorastaan etsiväni virheitä omasta laulustani. Mitä olisin voinut tehdä toisin? Äänittää sen uudestaan vähemmän nasaalilla äänellä, ja keksiä sitten toinen asia johon en ole tyytyväinen. Laulamiseen enemmän perehtynyt kuulee myös heti ääneni olevan hyvin vuotava, ilmava ja huokoinen kappaleessa *Tuutu lasta nukkumahan*, ja toisaalta se on juuri jotain jota yritin kovasti välttää. Huokoisuus oli se kamala ongelma, jota vastaan taistelin aina laulaessani.

Ja tässä kyseisessä kappaleessa se toimii kuitenkin tehokeinona paremmin kuin hyvin. Kuulostan juuri siltä huoneen nurkassa istuvalta tuudittajalta, joka vain laulelee omaksi ilokseen illan tultua, ajattelematta liikoa, yrittämättä liikaa. Näin on hyvä.

Enemmän tahdon kiinnittää huomiota pieniin tyylinmukaisiin melodisiin ja rytmisiin muunteluihin, sekä tässä laulussa että raidalla *Tuutu lasta nukkumahan*. Saavutin tuudittajan tunteen jatkamalla yksinkertaista melodiaa minuuttitolkulla: on vain jokunen sävel joilla operoidaan, ja niistä saan paljon irti pienillä korukuviolla ja muunteluilla. Sain itse kokea vuosisatoja kulkeutuneen melodian maailman. Kun antaa yksinkertaisen melodian ohjata, voi unohtaa itsensä laulajana ja luottaa itse lauluun. Minun ei tarvinnut tulkita, vain päästää sanat ulos suustani.

7.2 Onnistuminen

Maanantaina 31.1.2011 soi ensimmäinen kappale radiossa tasan klo 00.00 virallisen ohjelman loputtua. Seuraavina kahtena maanantaina soivat toinen ja kolmas kappale. Oifm mainosti asiaa vain pienesti verkkosivuillaan (Oifm 2011) mutta suurta mainoskampanjaa ja kuulijamäärää en odottanutkaan. Minun työni oli tehty: olin tehnyt matkani hienon tradition maailmaan, ja etsinyt sieltä itselleni merkittäviä asioita joita käytin inspiraationa omassa taiteellisessa työssäni. Lopputulokseen, itse äänitteeseen ja sen radiosoittoon olen tyytyväinen, mutta prosessi herättää yhä samoja kysymyksiä, joita pohdin alussakin. Olen yhä suorittaja, yritän vieläkin liikaa laulaessani, ajattelen liikaa ja käytän varmasti vääränlaista laulutekniikkaa vaatiessani itseltäni liikaa. Kuitenkin jokainen työskentelyprosessi on sekä kokonaisuus, että osa suurempaa kokonaisuutta. Tämän tuutulauluprojektin ja opinnäytetyön osalta työ on valmis, mutta kaikki sitä edeltävä työ musiikin parissa oli tietyllä tavalla pohjatyötä, ja uurastaminen vaivatoman ja rennon laulamisen parissa jatkuu varmasti lopun elämääni. Tämä oli yksi välietappi pitkällä matkalla, ja onnistunut sellainen.

Nyt kun äänityksistä on kulunut noin kahdeksan kuukautta, olen myös edennyt lauluopinnoissani tuntuvasti ja voin ylpeydellä sanoa edenneeni huomattavasti asioissa, jotka tuolloin tuntuivat kovin hankalilta. Ehkäpä juuri siksi voin nyt suhtautua niin kepeästi äänityksissä kuulemiini lauluteknisiin ”virheisiin”, jotka nyt kirjoitan lainausmerkeissä. Äänen huokoisuus, hiljaa laulamisen vaikeus, vuotoiset sävelet korkealla laulaessa, ne kaikki olivat minulle kirosanoja vielä joku-
nen kuukausi sitten. Nyt kun nuo asiat alkavat todella toimia käytännössä pitkän harjoittelun tuloksena, tunnen suurta tyydytystä kuunnellellani laulajaa, joka olin keväällä vuosi sitten. Hän oli keskeneräinen, ja vaikka minä tänä päivänä olen keskeneräinen, voin myös sanoa olevani suuresti edistynyt noista päivistä. Jokainen ihminen on keskeneräinen. Ehkä en koskaan olisi kärsinyt unettomuudesta jos olisin sallinut tuon ominaisuuden itselleni.

7.3 Aika ja ajattomuus

Aika on käsite johon törmäsin tämän projektin edetessä monella tavalla. Kehtolaulujen maailmassa aika on mitattu lapsen tarpeen mukaan. Itse olen tottunut miettimään kappaleen kestoa ja dynamiikkaa. Olen tottunut tulkitsemaan ja tekemään lauluista mielenkiintoisia tarinallisia ja musiikillisia kaaria. Nukuttajan tehtävä on ollut hyvin erilainen ja käytännöllinen, ja näiden kahden yhdistäminen oli kieltämättä vaikeaa. Lisäksi vuosisatojen takaa kulkeutuneet melodiat laittavat nykypäivän kiireessä asioita uusiin mittasuhteisiin. Laulajana olen usein uppoutunut oman maailmani itsekkyyteen: minun ääneeni, minun kehooni, minun instrumenttiini. Nyt keskiössä olivat kappaleet joiden rinnalla minä olen vain pienen pieni palanen suurempaa kokonaisuutta. Tietyllä tavalla aina perinnesiikkia laulaessa on osa jotain suurempaa: ikaikainen kulttuuri puhuu minun kauttani, mutta olen vain välittäjä.

Äänellä pystymme vetoamaan toisen tunteisiin. Näin juuri syntyy kehtolaulujen ”näennäinen yksinkertaisuus”: ei ole muuta kuin yksi ihmisääni, ehkä ei edes sanoja, mutta ääneen sisältyy niin paljon tunteita ja kokemuksia, että itse asiassa pieni melodianpätkä voi olla täynnä elämän ja kuoleman kysymyksiä. Ja tähän juuri tekeekin kehtolaulut ja arkaaisen musiikin niin mielenkiintoisiksi!

Mielenkiintoisuus on kuulijalle ja laulajalle hyvinkin erilainen: molemmille syntyvät omat tunnetilansa ja assosiaationsa. Tottumattomalle korvalle yksitoikkoiselta kuulostava kappale sisältääkin lukuisia eri tapoja muunnella sitä hienovaraisesti, kuin huomaamatta. Yksinkertaisuus ja yksitoikkoisuus ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta rajanveto on hyvin henkilökohtaista. Sanotaan, että aika on raa, ja pelkäsin monen kuulijan vaihtavan kanavaa minuutin jälkeen ajateltuaan ettei kappaleessa ”tapahdu mitään”. Ja toisaalta halusin juuri provosoida tekeillä musiikkia, joka herättäisi ihmisissä tällaisen ajatuksen. Ehkä he pysähtyivät ajattelemaan aikakäsitystään, ajankulutustaan ja käsitystään yksinkertaisuudesta. Jos keskivetoihminen todellakin nukahtaa noin kahdessakymmenessä minuutissa, ovat lauluni auttamattomasti liian lyhyitä. Radiosoiton keskipituuksiin verrattuna ne taas ovat aivan liian pitkiä. Aika on suhteellinen käsite.

Nyky-yhteiskunnassa täytämme elämämme äänillä, monet meistä eivät kestä hiljaisuutta vaan jopa ahdistuvat siitä. Entisajan jokapäiväinen elämänpiiri on ollut pieni, ja ihminen eli luonnon kierron mukaan ja kunnioitti sen voimia. Hiljaisuus ja rauha olivat jokapäiväisiä asioita, nykyään niitä etsitään kuin äärikokemuksia. Ennen aikaa ei ole mitattu minuuteissa. Sari Kaasisen sanoin: ”Hiljaisuutta vastaan pienen äänen voima on ollut suuri” (Kaasinen 2008, 36). Tämäkin vaikeuttaa yritystä tuoda tuutulaulut nykyaikaan, jossa elämme niin erilaisessa äänimaailmassa, sekä kaukana luonnosta ja sen päivittäisistä muutoksista. Toisaalta, kehtolaulut ovat kulkeneet ihmisen mukana kauan ja muuntuneet aina ajan ja tilanteen mukaan. En näe lainkaan outona ajatuksena, että niiden täytyy vain muovautua tähän aikaan sopivaksi. Ainahan ne ovat muovautuneet, vuosisatoja, ellei tuhansia. Tarve hiljaisuuteen voi olla pikemminkin suurempi nyt kun siitä on tullut harvinaisuus.

Kehtolauluissa on kyse paljon turvallisuudentuneesta, lämpimästä näkymättömästä peitosta, johon kääriytyä kun keho tarvitsee unta. Turvallisuudentunne on perinteisesti kumuloitunut äiti-lapsisuhteeseen. Mikäpä olisi vauvalle parempi ja läheisempi kuin oman äidin ääni: se, jonka hän on kuullut jo kohdussa kasvaessaan. Itsekään en voinut välttyä ajatukselta, mitä tapahtuu, jos joskus laulan omalle lapselleni. Millaisia lauluja silloin laulan? Millaisia lauluja laulavat äidit sadan vuoden päästä? Ovatko samat *La Folia* -teemat yhä käytössä?

Itse lähdin kuitenkin työssäni tarkastelemaan nimenomaan rauhoittumiseen, ajattomuuteen ja pelkkään olemiseen heittäytymistä, en lapselle laulamista. Kehtolauluissa tämä nivoutuu hienosti rauhoittumisen ajatukseen, joka on tietenkin nukahtamisen edellytys. Ja juuri rauhoittuminen tuntuu olevan asia, joka nykyelämästämme puuttuu. Sen takia minä ja monet muut varmasti kärsivät unettomuudesta. Rauhoittumisen puutteesta kärsivään yhteiskuntaan kuuluvat radioiden soittolistat ja minuuttiaikataulut, mainoskatkot ja sponsoritulot. Toivon tehneeni pienen loven yhden radiokanavan ajattelumaailmaan, joka valmiiksi oli jo sopivan otollinen ja avomielinen tällaiselle musiikilliselle kokeilulle.

Lähteet

- Apo, S. & Kinnunen, E-L. 1998. Kalevalainen kansanrunous. Teoksessa Perinteen tutkimuksen terminologia. Helsinki. Helsingin Yliopisto. Kulttuurien tutkimuksen laitos.
- Asplund, A. & Forstadius, A. 1989 Unilintu. Helsinki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Asplund, A., Hoppu, P., Laitinen, H., Leisiö, T., Saha, H. & Westerholm, S. 2006. Suomen musiikin historia. Kansanmusiikki. Porvoo: WSOY.
- Collin, J., Korhonen K., Penttinen L. ja Vakiala V. 2003. Jaettu asiantuntijuus. <http://www.tutkiva.edu.hel.fi/jaettu.html>. 8.10.2003
- Mander, J. Kultasormi Kie. Gramexpress 4/2010, 6 - 9
Helsingin Sanomat. 28.11.2010. Kysy Kirstiltä -palsta. Helsinki. Sanoma Kustannus.
<http://dbgw.finlit.fi/skvr/skvr.phtml>. 24.1.2011.
<http://dbgw.finlit.fi/skvr/hakutulos.php>. 1.2.2011.
<http://hyvaterveys.fi/artikkelit/Unirauha-rakennetaan/1153/>-. 14.1.2011.
- Iisakkila, M. 2007. Äänen voima. Helsingin yliopisto. Taiteiden tutkimuksen laitos. Musiikkitiede. Pro Gradu –tutkielma.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/37328/aanenvoi.pdf?sequence=2>. 2.3.2011.
- Ikäheimonen, R & Vakkuri, K. 1997. Luova äly. Luovuuden monet kasvot. Jyväskylä: Gummerus.
- Jerskild, M. Ramsten, M. 2008. La Folia - En Europeisk melodi i Svenska musikmiljöer. Göteborg: By Ejeby Företag.
- Kaasinen S. 2008. Nuku, nuku lapseni. Kehtolauluja ja hyräilyhetkiä. Helsinki: Kotimaa-yhtiöt Oy/Kirjapaja.
- Kansanmusiikki-instituutti. 1994. Suomalainen kehtolaulu -cd.
- Koivulahti, M. 2009. Soua sorsa, lieku lintu, mietteitä kehtolaulun mahdollisuuksista ennen ja nyt. Lahden ammattikorkeakoulu. Varhaisiän musiikkikasvatus. Opinnäytetyö.
- Kähkönen, J. Vastauksia kysymyksiin äänittämisestä. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Anna Fält. Lähetetty 19.09.2009.
- Ling, J. Ramsten, M. Ternhag, G. 1980. Folkmusik boken. Stockholm: Bokförlaget Prisma.
- Ling, J. & Ternhag, G. 1996. Folkmusik i Sverige. Smedebacken: Tryck Smedgraf tryckeri.
- Roivainen, R. 2004. Laulamisen sietämätön helppous. Tampere: Pilotkustannus Oy.
- Salmenhaara, E. 1976. Miten sävellykseni ovat syntyneet. Keuruu: Otava.
- Tiede. 2009. Kunnon torkut ruokkivat luovuutta. http://www.tiede.fi/uutiset/3604/kunnon_torkut_ruokkivat_luovuutta, sivut päivitetty 9.6.2009.
- Vehviläinen, A. 2008 Heittäydy - Kuusi kirjoitusta muusikkoudesta. Sibelius Akatemia EST-julkaisusarja, Helsinki :HSE-print.
<http://www.oifm.fi/pages/5?newsid=254> sivut päivitetty 2.2.2011.
<http://www.hus.fi/default.asp?path=1,32,818,1733,3727,5601>. 28.2.2011.